

Det er naturligt, at tiltalte i forbindelse med denne undersøgelse får lejlighed til at tilkendegive sin mening om en eventuel dom til samfundstjeneste, og tiltaltes holdning indgår i personundersøgelsens vurdering. På den anden side er det næppe ønskeligt, at en negativ holdning til samfundstjeneste uafviseligt skal føre til den konklusion, at den tiltalte er uegnet til samfundstjeneste.

Ved at indsætte egnethedskravet i selve lovtæksten ønsker flertallet at fremhæve, at vurderingen af tiltaltes egnethed til samfundstjeneste skal foretages af retten. Heri ligger således tillige, at det vil være naturligt, at retten ved domsforhandlingen får klarlagt tiltaltes holdning til at udføre ulønnet samfundstjeneste. Flertallet er naturligvis klar over, at det normalt må være en afgørende forudsætning for dom til samfundstjeneste, at den tiltalte er indforstået hermed, fordi dommen ellers ikke kan gennemføres i praksis. Fuldstændig det samme gælder for en række af de vilkår, der knyttes til betingede domme i medfør af § 57. Her har lovgiverne imidlertid ikke stillet et lovmæssigt krav om samtykke. Det ses derfor ikke, hvorfor mindretallet ønsker dette fastsat for dom til samfundstjeneste, hvorved bemærkes, at det efter flertallets opfattelse ikke kan tillægges særlig betydning, at samtykkekravet er angivet i den folketingsbeslutning, der giver tilslutning til forsøgsordningen. Netop under en forsøgsordning, hvor ikke alle spørgsmål er afklaret, har det været naturligt at opstille en række forudsætninger, som ikke nødvendigvis senere bør medtages ved en permanent lovregulering. Dette er da også tilfældet med hensyn til andre af de forudsætninger, som er knyttet til forsøgsordningen.

Et mindretal på 2 medlemmer bemærker, at uenigheden i rådet ikke angår det af flertallet omtalte egnethedskrav og dets optagelse i loven. Den angår alene spørgsmålet om tiltaltes samtykke. Men på dette punkt er forskellen ikke stor. Medens mindretallet vil opretholde kravet om et samtykke i retten, vil flertallet blot – uden nogen regel herom i loven – anse det for »naturligt, at retten ved domsforhandlingen får klarlagt tiltaltes holdning til at udføre ulønnet samfundstjeneste«, fordi samfundstjeneste normalt ikke er gennemførlig uden tiltaltes villighed hertil.

En henvisning til de i § 57 nævnte vilkår, der ikke efter loven kræver samtykke, er ikke afgørende. Det var den ikke, da forsøgsordningens forudsætning om samtykke blev fastlagt, og det er også nu mindretallets opfattelse, at vilkår om samfundstjeneste ikke helt kan sidestilles med de i § 57 nævnte vilkår i betingede domme. Dette er jo også baggrunden for, at Straffelovrådet betragter samfundstjeneste som et

straffettrin, der ligger mellem en betinget dom med vilkår efter § 57 og en ubetinget frihedsstraf. Pligten til at udføre ulønnet arbejde for andre, oftest i mellem 100 og 200 timer, er et byrdefuldt vilkår, der er egnet til at træde i stedet for frihedsstraf. Mindretallets forslag om et samtykkekrav er en indrømmelse til det synspunkt, at det er en fordel at kunne markere et princip om frivillighed i forbindelse med en sådan arbejdspligt.

Tiltalte vil naturligvis i langt de fleste tilfælde bekræfte, at han er rede til at undergive sig vilkår om samfundstjeneste, idet han vil gå ud fra, at dette er en mulighed for at undgå at komme i fængsel. Men den, som af principielle eller andre grunde ikke ønsker arbejdspligten – en situation som både flertallet og mindretallet anser for praktisk mulig – bør altid have lejlighed til at nægte samtykke. For så vidt angår de på domstiden villige personer, kan man ikke bortse fra den mulighed, at et spørgsmål fra retten og en positiv erklæring fra tiltaltes side kan gøre vilkåret mere forpligtende.

Der henvises til betænkning, s. 59-67.

5.2.1. Justitsministeriets forslag.

Justitsministeriet finder, at hensynet til at få afklaret den tiltaltes indstilling og villighed til samfundstjeneste er tilstrækkelig tilgodeset ved kriteriet om egnethed. Justitsministeriet kan på denne baggrund tiltræde flertallets forslag.

6. Kriminalitetstyper.

6.1. Forsøgsordningen.

Reglerne om betingede domme indeholder ingen begrænsninger med hensyn til arten af den kriminalitet, der kan føre til betinget dom. Det beror på domstolens bedømmelse, om kriminaliteten efter sin art og grovhed gør en ubetinget straf påkrævet. Det følger heraf, at der heller ikke med hensyn til vilkår om samfundstjeneste har skullet iagttagelse grænser, der følger af selve straffeloven. Derimod forelå der forud for forsøgsordningens iværksættelse nogle vejledende udtalelser, der må antages at have haft betydning for den praksis, der har udviklet sig ved domstolene.

Den arbejdsgruppe, som i september 1980 afgav indstilling om en forsøgsordning, fremhævede, at denne reaktion navnlig ville komme på tale over for »(yngre) kriminelle, som dømmes for berigelseskriminalitet, dokumentfalsk og brugstyveri«. Om personer, der dømmes for vold eller hærværk, bemærkede arbejdsgruppen, at sådanne personer »efter en individuel bedømmelse kan være egnede til sam-